

ILLES A L'ENTORN DE MATARÓ

És coneguda (1) l'existència al segle XIV del topònim «ses Illes de Mataró» al terme d'Argentona. Aleshores probablement, existia al terme de Mataró un altre lloc anomenat «les Illes», el qual ha estat citat (2) com a nom d'un veïnat existent uns 450 anys més tard, però sense precisar-ne ni la situació ni les possibles característiques. Aquesta comunicació aporta dades inèdites (3) sobre aquest topònim de Mataró.

Al febrer de 1781 Josep Anton Caralt i Andreu, ciutadà honrat de Barcelona, però habitant a Mataró, posseeix una sènia al lloc anomenat «Les Illes Estraberes». Aquesta persona és coneguda en la història de la ciutat (4) i era, probablement, pare del comerciant i polític Domènec Caralt i Plàcies, nascut a Mataró el mateix any.

Aleshores segrega una petita part de la sènia que la ven a Salvador Clariana, bracer de Mataró, el qual ven la part de sol ixent (est) el mateix any a Josep Subirà, comerciant del lloc de Santa Maria de Caldes d'Estrac. A l'any 1784 hi ha edificades dues cases en els respectius patis de terra situats «en la vora del Camí Real» que va de Mataró a l'ermita de Sant Simó, el qual limita per migdia (sud). La casa de Salvador Clariana limitava a ponent (és a dir, en direcció a la ciutat) amb Joan Cabot Briera, mestre de cases de Mataró, i a tramuntana amb la sènia restant dels Caralt.

Per tant, el lloc anomenat «Les Illes Estraberes» estava situat entre la ciutat de Mataró i l'ermita de Sant Simó i limitava al sud amb el camí ral. Probablement es tracta d'una zona que ha estat reconeguda (5) com de creixement urbà entre 1758 i 1797 i, si més no, propera a la que cap a finals d'aquest període va ser anomenada L'Havana (2).

El nom d'illa indica clarament la primitiva existència d'un lloc ben diferenciat del seu entorn més immediat, i faria referència a una petita elevació del terreny dins una bassa natural o aiguamoll, possiblement alimentat per la riera de Valldeix. És acceptat (6) que l'evolució natural d'aquestes zones inundades és comparativament ràpida i, per tant, aquestes illes, a finals del segle XVIII faria temps que no existirien, però el topònim hauria persistit fins que la successiva divisió de la sènia dels Caralt limità i finalment anul·là la seva vigència.

Quant al mot estrabera, ha estat descrit (7) com una peça de cànem que hi ha en certes espardenyes. El topònim estaria relacionat, segons aquesta hipòtesi,

amb el conreu del cànem. Sense constituir un argument sòlid, recordem que Josep Maria de Caralt i Sala a principis d'aquest segle construï la primera fàbrica moderna de cànem, i no fóra estrany que ja els seus avantpassats en conreuessin en aquesta sènia.

D'altra banda, etimològicament, estrabera deriva d'estrep. La paraula estrep té l'accepció orogràfica de contrafort de muntanya, la qual és poc rellevant en aquest cas. En canvi, l'accepció més general de la paraula descriuria, segons aquesta segona hipòtesi, la petita elevació del terreny, la illa, com un primer pas o estrep per assolir cotes properes més altes.

Finalment, voldria explorar encara una darrera possibilitat. Estrabera podria derivar d'estrepa, sinònim d'estepa, planta del gènere *Cistus*. Les Illes Estraberes descriurien, doncs, unes superfícies de terra voltades d'aigua i cobertes d'alguna d'aquestes espècies vegetals.

Aquesta comunicació, a part de l'interès del propi cas, representa una contribució a la controvertida existència de zones inundades en la comarca del Maresme.

Josep M. Roqué

NOTES.

- 1.- Coral CUADRADA, «Toponímia Medieval al Maresme: El paisatge, la mà de l'home, els veïnats (1250-1350)», *Butlletí interior Soc. Onomàstica*, XXVII (1987), pp. 1-18.
- 2.- Francesc COSTA, *Mataró al segle XVIII*, ed. Alta Fulla (Mataró 1988), p. 41.
- 3.- Escripura de compra-venda feta en poder de Francisco Boronat, notari de Mataró, el 23 de novembre de 1784, essent testimonis Josep Lladó, regidor perpetu de Mataró, i Josep Roca, bracer de la mateixa ciutat. Arxiu particular Can Femades, Oribus.
- 4.- A. GARCIA i M. GUÀRDIA, *La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900*, ed. Alta Fulla (1989), p. 116.
- 5.- A. GARCIA i M. GUÀRDIA, *op. cit.*, p. 377.
- 6.- J. ROS i J. SERRA, «Ecosistemes i dinàmica litoral», *El Sistema Litoral, Quaderns d'Ecologia Aplicada*, núm. 13 (Diputació de Barcelona, 1996).
- 7.- A.M. ALCOVER i F. de B. MOLL, *Diccionari Català-Valencià-Balear* (Palma de Mallorca 1978), 2a. edició.